

تاریخ دالانلاری، خاطیره حوجره‌لری

فارسین تبریزدن وئردیغی گوزاریشه گۆره، ایران شهرلری‌نین سوئتی معمارلیغیندا بازار مجموعه‌سینده ایرتیباطی یوللار، کروانسارالار، تیمچه‌لر و . . . وار کی شهرین اصلی بافتی‌نین ایسکلتنین تشکیل وئریر.

فارسین تبریزدن وئردیغی گوزاریشه گۆره، ایران شهرلری‌نین سوئتی معمارلیغیندا بازار مجموعه‌سینده ایرتیباطی یوللار، کروانسارالار، تیمچه‌لر و . . . وار کی شهرین اصلی بافتی‌نین ایسکلتنین تشکیل وئریر.

تبریزین بؤیوک بازاریدا اؤز سایسیز تیمچه، کروانسارا و سارایلاری‌نین یاخین و اوزاق کنجه‌جاقداکي رونق و ایقتیداریندان خبر وئریر.

هیجری دؤردونجو قردن قاجارلاراجن تبریز لاب چوخ گند-گل‌لی گونلرینه شاهید اولموشدور کی توربستلر و موستشریقلر بو شهره گلیردیله. بو سفرلرده مارکوپولو، ابن بطوطه، حمدالله مستوفی و شاردن کیمی اینسانلار تبریز بازارینین اهمیتی و اونون تبریز ایقتیصادینداکی تأثیریندن موهوم و اریزشلی سند و مدرکلر بوراخیلار.

تبریزین تاریخی بازارین موختلیف تیجاری، فرهنگي، بهداشتی مرکزله و تاجیرلرین ائولری و آیری شهرلردن گلن تاجیرلرین ایقامت یئرلری کیمی زیر مجموعه‌لری اؤزونه یئرلشدیرمیشدی. بنله بیر مجموعه‌ده عونصورلرین آراسیندا اولان ایرتیباطلارین یوخاری اهمیتی وار.

بو سیستمده‌کی رابیطه، افرادین و گروهلارین اؤزونه مخصوص و پیچیده شبکه کیمی بیر-بیری‌اینین اولان رابیطه‌لرین، ایللر بویدور اؤز فعالیتین ساخلایب و اوخشار نمونه‌لره بیر اولگو تبدیل اولوب.

تبریزین تاریخی بازارین قدیم تبریزین بؤیوک قیسمتین و ایندی‌کی تبریزین موهوم بیر بخشینین تشکیل وئریر کی عیبارتدی بازارین اصلی چردگی، حرمانا بازارین ایمتیدادی، گۆی مسجد و سیرخاب بازارچاسیندان.

قدیم زمانلار تبریزین تأثیری او قدر ایدی کی شهرین اصلی دروازالاری و کالانین گیریشی و خاریج اولما یئرلری، بازار محدوده‌سینده یئرلشدیردی.

هله بوگونده دؤرد سیرخاب، باغمئشه، خیابان و نوبر دروازالاریندان کی بیر گون ایله یولوندا حرکت ائدن کروانلار میزبانلیق ائیلردی و تیجاری رونقه یاعیث اولوردو، ایزلر و نیشانلر قالیر.

تبریز بازارین دونیانین لاب بؤیوک اؤرتولو تیکینتیسسی کیمی، موختلیف عونصورلر و بؤلوملردن تشکیل تاپیب. بو عونصورلرین ماهیتلری‌نین فرقی اولسا دا مجموعه‌نین ایستحکامین چوخالیدی بیر-بیری‌نین کناریندا بازارین عؤمرون و تأثیرلی اولماسینی آرتیریلار.

تبریز بازارینین موختلیف بخشلری وار. او جومله‌دن: راستا، بازارین گیریشلری، دالان، خان، کروانسرا، تیمچه، چارسو، میدان، بازارچا، ایمامزادا، مسجد، حمام، مدرسه، حسینیه، زورخانا، بازار کؤربوسو و بو کیمی زادلار.

بازار عونصورلاری‌نین آد قویمالاری‌دا مخصوص گندیشات و اینسانی قراردادلارینان اولوب. بنله کی گاهدان بازارین صنعتکارلار و تاجیرلرین ینشہ‌سی اساسیندا، مثلاً عباچیلار دالانی، باشماقچیلار بازارین و گاهدان اورانین بیناسین قویان شخصین آدینا مثلاً حاج ابوالقاسم تیمچه‌سی، گاهدان بازارین موقعیت و یئرینه گۆره مثلاً جومعه مسجدی و گاهدان اورداکی تاجیرلرین وطنی اساسیندا مثلاً آلمانیلار سارایی و گاهدان‌دا اورانی مخصوص شیکلی و اندازه‌سینه خاطر مثلاً اوچ تیمچه‌لر بازارین آدی قویولوردو.

اوست-اوسته تبریزین تاریخی بازارین 160 دان چوخ موختلیف عونصورو، 26 خان، 20 تیمچه، 30 راستا، 2 چارسو، 21 دالان، 2 بازار، 1 میدان، 8 بازارچا، 3 مقبره، 6 مدرسه، 1 زورخانا، 2 کیتابخانا، 5 حمام و 1 یخچالی وار .

تبریز بازارین اۆلکی دؤورلر و ایندی‌ده تیجارت و آلیش-وئریش اوچون لاب یاخشی و موناسیب یئرلر و شکلی و لایه-لایه بؤلونمه‌سی اوچون کاللا تولیدی و توزیعی اوچون لاب یاخشی مرکزیدی.

و بوگون دونیانین کریچدن اولان لاب بؤیوک اوست-اؤرتولو بو مجموعه یونسکونون جهانی میراث سیاهی‌سیندا یئرلشیب تا دنیا تاریخ بویو اوخوسون و بیلسین کی تبریز بازارین چوخلو حادیته‌لری و صدمه‌لری آرخادا قویوب و موختلیف دؤورلرده تأثیرلی اولوب و هله‌ده اؤز تأثیرلی اولماسینا ایدامه وئریر.